

Dr inż. Piotr Mocek, Politechnika Śląska w Gliwicach, Katedra Zarządzania i Inżynierii Bezpieczeństwa

IV Międzynarodowa Konferencja Naukowa. Paradygmaty badań nad bezpieczeństwem. pt.: „Bezpieczeństwo na początku XXI wieku – wyzwania, szanse, zagrożenia”

Gniew 02-04.12.2015r.

Organizator: Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa w Poznaniu

Referat pt.:

ANALIZA SYSTEMU ZARZĄDZANIA BEZPIECZEŃSTWEM W SZKOŁACH.

Piotr Mocek

Politechnika Śląska, Wydział Górnictwa i Geologii, Gliwice

ANALIZA SYSTEMU ZARZĄDZANIA BEZPIECZEŃSTWEM W SZKOŁACH.

1. Wprowadzenie

Szkoła to instytucja oświatowo-wychowawcza zajmująca się realizującą zadania w zakresie nauczania ale, także wychowania dzieci i młodzieży. Przekazuje zatem nie tylko wiedzę ale przede wszystkim uczy młodego człowieka prawidłowych postaw społecznych i zachowań. Pokazuje jak wzorowo żyć w społeczeństwie, jak zachowywać się w grupie i współpracować z rówieśnikami. Przygotowuje do życia dorosłego, w którym człowiek nagminnie spotyka się z problemami, trudnościami, więc uczy jak rozwiązywać problemy i podejmować decyzje. Placówka oświatowa w swych działaniach realizuje różnego rodzaju programy edukacyjne, wychowawcze, ale także profilaktyczne, w których ukazuje jak radzić sobie w sytuacjach wystąpienia zagrożenia w szkole jak i poza nią oraz uczy właściwego stosowanie norm społecznych

Zapewnienie bezpieczeństwa uczniów w szkole należy do najważniejszych obowiązków dyrektorów, nauczycieli, opiekunów i jest priorytetem dla organów sprawujących bezpośrednią pieczę nad placówką szkolną tj. Kuratorium Oświaty czy Ministerstwo Edukacji. W sukurs tym instytucjom idą również przepisy i regulacje prawne zawarte m.in. w Ustawie o systemie oświaty¹, Kodeksie pracy² czy Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach³,

Dyrekcja szkoły kierująca powyższymi zasadami ma obowiązek zapewnić bezpieczne i higieniczne warunki uczniom i nauczycielom, natomiast nauczyciele pełniący funkcje dydaktyczno- wychowawczą i opiekuńczą są odpowiedzialni za jakość i wyniki swej pracy oraz bezpieczeństwo uczniów powierzonych ich opiece.

Niestety żaden system bezpieczeństwa nie jest doskonały i media niejednokrotnie informują o różnego rodzaju demoralizacjach, przestępstwach, patologiach czy wykroczeniach, które mają miejsce wśród uczniów i nauczycieli na terenie szkoły i poza nią.

Dlatego warto przyrzeć się tym zagrożeniom, zbadać ich przyczyny i znaleźć rozwiązania, które umożliwiły by ocenę i poprawę istniejącego systemu zarządzania bezpieczeństwem w szkołach. Problematyka ta będzie więc przedmiotem tego artykułu.

¹ Ustawa o systemie oświaty (Dz U. z 2004 r. nr 256, poz. 2573, z późn. zm.)

² Ustawa z 26 czerwca 1997 r. Kodeks pracy (Dz.U. z 1998 r. nr 21, poz. 94, z późn. zm.)

³ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. z 2003 r. nr 6, poz. 69, z późn. zm.)

2. Przestępczość wśród młodocianych na terenie szkoły i poza nią

Według danych statystycznych policji w roku 2014 wśród 908 855 ustalonych przestępstw 52.713 czynów karalnych stwierdzono wśród nieletnich. W roku 2014 nieletni stanowili również 4,8% wszystkich podejrzanych o popełnienie przestępstwa co daje dodatkową liczbę 17.271 osób podejrzanych o popełnienie przestępstwa.

Porównując dane statystyczne za lata 2004- 2014 można zauważyć niewielki spadek czynów karalnych popełnionych przez nieletnich co do liczb bezwzględnych z 70 tyś w 2004 roku do nieco ponad 52 tyś w roku 2014. Procentowy udział przestępczości nieletnich na tle wszystkich przestępstw wciąż utrzymuje się jednak na podobnym poziomie ok. 6% co świadczy o tym że problem przestępczości wśród nieletnich te jest nadal aktualny. Szczegółowe dane dotyczące liczby nieletnich sprawców czynów karalnych w latach 2004- 2014 przedstawia Tabela nr 1

Tabela nr 1: Przestępczość nieletnich w latach 2004-2014⁴,

ROK	przestępstwa stwierdzone	- w tym czyny karalne nieletnich	% udziału nieletnich	podejrzani ogółem	- w tym podejrzani nieletni	% udziału nieletnich
2014	908 855	52 713	5,8	362 820	17 271	4,8
2013	1 065 401	71 642	6,7	430 374	25 100	5,8
2012	1 119.803	94 186	8,4	500 539	43 847	8,8
2011	1 159 554	101 026	8,7	504 403	49 654	9,8
2010	1 138 523	99 187	8,7	516 152	51 162	9,9
2009	1 129 577	85 020	7,5	521 699	50 872	9,7
2008	1 108 057	74 219	6,7	516 626	52 081	10,0
2007	1 152 993	72 476	6,3	540.604	54 747	10,1
2006	1 287 918	77 515	6,0	587 959	53 783	9,1
2005	1 379 962	71 482	5,1	594 088	50 974	8,6
2004	1 461 217	70 107	4,8	578 059	51 411	8,8

Jeszcze ciekawiej wyglądają statystyki policyjne dotyczące rodzaju przestępstw popełnianych na terenie szkoły i innych placówek oświatowych,⁵, z których wynika, iż do największej ilości przestępstw dochodzi w szkołach podstawowych i gimnazjach około 80 % wszystkich stwierdzonych przestępstw, ok. 12% w szkołach średnich i zawodowych i ok. 8 % w szkołach wyższych i placówkach naukowobadawczych. Wśród uczniów szkół podstawowych i gimnazjalistów w 2014r najęccie odnotowuje się: przestępstwa rozbójnicze - 2 182, kradzieże cudzych rzeczy -1963, przestępstwa przeciwko funkcjonariuszowi publicznemu – 2115, ale zdarzają się też cięższe przestępstwa takie jak

⁴ Dane statystyczne Komendy Głównej policji w warszawie <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przestepczosc-nieletni/50256,dok.html>,

⁵ Dane statystyczne Komendy Głównej policji w warszawie <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przestepczosc-w-szkole/50868,Przestepczosc-w-szkole-i-i-innych-placowkach-oswiatowych.html>

gwałty, których najwięcej było w 2012r bo aż 74 przypadki (w roku 2014 – 26 przypadków) czy przestępstwa narkotykowe – 892 przypadki.

Tabela nr 2: Przystępczość w szkole i innych placówkach oświatowych⁶,

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Uszczerbek na zdrowiu	1393	2 208	2 953	2 613	1 894	1234	957
Udział w bójce lub pobiciu	1441	1 021	1 307	1 503	1 533	964	868
Zgwałcenie	9	26	20	14	74	48	26
Kradzież cudzej rzeczy	2803	2 639	2 778	2 664	2 793	2108	1986
włamania	698	650	815	785	644	723	688
Przestępstwa rozbójnicze	4079	3 918	6.221	7 577	7 024	2679	2182
Przestępstwa narkotykowe	432	433	520	669	800	830	892
Przestępstwa przeciwko funkcjonariuszowi publicznemu	2108	2 223	2 810	2 342	2 329	2264	2115
- w tym naruszenie nietykalności cielesnej	198	212	276	246	254	236	254
Łącznie (także inne przestępstwa, nie wymienione wyżej)	20367	21040	26197	28019	24794	25341	26472

Ww. przestępstwa nastolatków wynikają najczęściej z zachowań zaczerpniętych z różnego rodzaju gier komputerowych, filmów, Internetu, środowiska, w którym dane dziecko się wychowuje, zachowań przejętych od starszych kolegów czy widzianych u własnych rodziców lub chęci zaimponowania rówieśnikom. Aby im zapobiegać w szkołach wdrażane się różnego rodzaju systemy bezpieczeństwa i programy dydaktyczne oraz profilaktyczne, które mają za zadanie uświadomić młodemu człowiekowi konsekwencje tych poczynań oraz uczyć jak asertywnie reagować na tego typu zagrożenia.

3. Podstawy teoretyczne systemu bezpieczeństwa.

W dzisiejszych czasach najważniejszą wartością ludzkości jest bezpieczeństwo, które stanowi stabilizację, porządek, rozwój i szczęście. Henry Kissinger, jako prezydencki doradca Stanów Zjednoczonych do spraw bezpieczeństwa narodowego, przemawiając w Międzynarodowym Instytucie Studiów Strategicznych w Londynie, stwierdził: że „bezpieczeństwo jest fundamentem wszystkiego, co czynimy”.

3.1 Terminologia dotycząca bezpieczeństwa w szkole

Bezpieczeństwo jest stanem, w którym odczuwa się pewność istnienia i gwarancje jego zachowania oraz szanse na doskonalenie. Jest to jedna z podstawowych potrzeb człowieka. Charakteryzuje się brakiem ryzyka utraty

⁶ Dane statystyczne Komendy Głównej policji w Warszawie <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przestepczosc-nieletni/50256,dok.html>,

czegoś co dla podmiotu jest szczególnie cenne – życia, zdrowia, pracy, szacunku, uczuć, dóbr materialnych i dóbr niematerialnych.

System to zespół norm i sposobów działania regulujących jakąś dziedzinę życia np. bezpieczeństwo⁷

System zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy część ogólnego systemu zarządzania organizacją, która obejmuje strukturę organizacyjną, planowanie, odpowiedzialności, zasady postępowania, procedury, procesy i zasoby potrzebne do opracowania, wdrażania, realizowania, przeglądu i utrzymywania polityki bezpieczeństwa i higieny pracy

Szkoła to instytucja oświatowo-wychowawcza zajmująca się kształceniem i wychowaniem dzieci, młodzieży i dorosłych, stosownie do przyjętych w danym społeczeństwie celów i zadań oraz koncepcji oświatowo wychowawczych i pedagogicznych, Szkoła to też budynek lub budynki w których znajduje się taka instytucja⁸.

Dyrektor szkoły, - tytuł służbowy kierownika szkół podstawowych, gimnazjalnych zawodowych i ogólnokształcących który jest, przełożonym służbowym wszystkich pracowników szkoły⁹.

Nauczyciel to osoba, która jest wykwalifikowana do nauczania i wychowywania dzieci, młodzieży i dorosłych¹⁰.

Uczeń jest to osoba, która pobiera naukę w szkole podstawowej lub gimnazjum i wypełnia obowiązek szkolny (dzieci i młodzież w wieku od 7 do 18 lat) oraz uczęszczająca do jednej ze szkół ponadgimnazjalnych i realizująca obowiązek nauki.¹¹

Rodzice to naturalni i prawni opiekunowie dzieci własnych do czasu osiągnięcia przez nich pełnoletności¹²

Nieletni – w rozumieniu prawa karnego osoba, która w momencie popełnienia czynu zabronionego nie ukończyła 17. roku życia¹³

3.2 Najważniejsze zapisy dotyczące bezpieczeństwa w szkole

Do najważniejszych zapisów i regulacji prawnych w zakresie obowiązków związanych z zapewnieniem uczniom bezpieczeństwa, w polskich szkołach zaliczyć należy

1) Ustawę o systemie oświaty¹⁴ według której:

a) System oświaty zapewnia utrzymywanie bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki oraz upowszechnianie wśród dzieci i

⁷ W. Okoń, Słownik pedagogiczny, PWN, Warszawa 2001, s. 416

⁸ W. Okoń, Słownik pedagogiczny, PWN, Warszawa 2001, s. 383

⁹ W. Okoń, Słownik pedagogiczny, PWN, Warszawa 2001, s. 84

¹⁰ W. Okoń, Słownik pedagogiczny, PWN, Warszawa 2001, s. 256

¹¹ W. Okoń, Słownik pedagogiczny, PWN, Warszawa 2001, s. 416

¹² W. Okoń, Słownik pedagogiczny, PWN, Warszawa 2001, s. 337

¹³ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny. (Dz.U. 1997 nr 88 poz. 553)

¹⁴ Ustawa o systemie oświaty (Dz U. z 2004 r. nr 256, poz. 2573, z późn. zm.) art. 1 pkt 10, 16:

młodzieży wiedzy o bezpieczeństwie oraz kształtowanie właściwych postaw wobec zagrożeń i sytuacji nadzwyczajnych **art. 1 pkt. 10, 16:**

- b) Nadzorowi pedagogicznemu podlega w szczególności zapewnienie uczniom bezpiecznych i higienicznych warunków. **art. 33 ust. 2 pkt. 7:**
- c) Dyrektor szkoły lub placówki jest kierownikiem zakładu pracy w rozumieniu Kodeksu pracy, wykonuje zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom i nauczycielom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę lub placówkę. **art. 39 ust. 1 pkt 5a, ust. 3:**

2) Ustawę z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczycie, według której:¹⁵

- a) Nauczyciel obowiązany jest rzetelnie realizować zadania związane z powierzonym mu stanowiskiem oraz podstawowymi funkcjami szkoły – dydaktyczną, wychowawczą i opiekuńczą, w tym zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę. **art. 6:**

3) Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach, według którego:¹⁶

- a) Dyrektor zapewnia bezpieczne i higieniczne warunki pobytu w szkole lub placówce, a także bezpieczne i higieniczne warunki uczestnictwa w zajęciach organizowanych przez szkołę lub placówkę poza obiektami należącymi do tych jednostek. **§ 2;**
- b) Dyrektor co najmniej raz w roku dokonuje kontroli zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do szkoły oraz określa kierunki ich poprawy. **§ 3.1**
- c) Dyrektor szkoły zapewnia bezpieczeństwo na terenie wokół szkoły **§4;**
- d) Teren szkoły i placówki ogradza się. **§ 7.1**
- e) W pomieszczeniach zapewnia się właściwe oświetlenie, wentylację i ogrzewanie, ciepłą i zimną wodę oraz środki higieny osobistej. **§ 7.2**
- f) Wyposażenie szkoły posiada odpowiednie atesty lub certyfikaty. **§ 9.1**
- g) Prowadzenie zajęć odbywa się pod nadzorem upoważnionych do tego osób. Niedopuszczalne jest prowadzenie jakichkolwiek zajęć bez nadzoru upoważnionej do tego osoby. **§ 13**
- h) Przerwy w zajęciach uczniowie spędzają pod nadzorem nauczyciela. **§ 14.1**
- i) W czasie zawodów sportowych organizowanych przez szkołę lub placówkę uczniowie pozostają pod opieką osób do tego upoważnionych **§ 30**
- j) Stan techniczny urządzeń i sprzętu sportowego jest sprawdzany przed każdymi zajęciami. **§ 31.5**
- k) Dyrektor szkoły prowadzi rejestr wypadków oraz omawia z pracownikami ich przyczyny. **§ 50**

4) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie¹⁷ według której:

¹⁵ Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2006 r. nr 97, poz. 674, z późn. zm.)

¹⁶ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. z 2003 r. nr 6, poz. 69, z późn. zm.)

¹⁷ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie¹⁷ (Dz.U. z 2005 r. nr 180, poz. 1493, z późn. zm.)

a) Gmina podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności w ramach pracy w zespole interdyscyplinarnym **art. 9a:**

5) Ustawa z dnia 19 września o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2012 r., poz. 124)

6) Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2012 r., poz. 1356)

3.3 Zagrożenia dla bezpieczeństwa w szkole

Szkoła jest miejsce, w którym dzieci i młodzież nabywają wiedzę, uczą się jak właściwie postępować w życiu, rozwijają swoje talenty i zainteresowania oraz nabywają nowych umiejętności. Szkoła wydaje się być miejscem bezpiecznym lecz przedstawiane statystyki pokazują, że nie do końca tak jest. Zagrożenia jakie występują w społeczności szkolnej wśród dzieci i młodzieży to zjawisko różnego rodzaju patologii, na które składają się czynniki indywidualne, społeczne, kulturowe, obyczajowe i prawne.

1. Zagrożenia społeczno- kulturowe

a. Odurzanie się środkami psychoaktywnymi (narkotyki, leki, kleje, dopalacze), ze względu na łatwość ich dostępu coraz częstsze zjawisko występujące wśród młodzieży szkolnej;

b. Zastraszanie w sieci (Cyberbullying) zastraszania dziecka przez rówieśników za pośrednictwem urządzeń elektronicznych telefonów komórkowych i komputerów, for internetowych itp.

c. Bullying czyli celowe, powtarzalne i nie prowokowane zachowanie agresywne jednego lub grupy sprawców wobec ofiary, z zamiarem sprawienia jej bólu fizycznego, przykrości, poniżenia lub przerażenia jej najczęściej w obliczu grupy „wizów” z wyraźną nierównością sił, niemożnością obronienia się ofiary i poczuciem bezkarności sprawcy;

d. Przemoc fizyczna - bicie, kopanie, okradanie czy niszczenie cudzej własności, poszturchywanie, plucie, popychanie z zamiarem zrobienia krzywdy;

e. Przemoc psychiczna czyli ośmieszanie, wyśmiewanie, publiczne piętnowanie, obrażanie, grożenie, a nawet eliminowanie z grupy (najczęściej występuje w środowiskach dziewczęcych);

f. Maltretowanie i molestowanie seksualne do którego można zaliczyć znęcanie się psychiczne i fizyczne nad osobą młodszą, lub słabszą, prowokowanie lub namawianie do czynności seksualnych w relacji ofiara- sprawca: nauczyciel- przełożony, nauczyciel- uczniowie, uczeń- uczeń, uczeń- nauczyciel;

g. Agresja tzn. umyślne działaniem na szkodę drugiej osoby, wśród dzieci i młodzieży może być ona spowodowana nienawiścią do drugiej osoby, zawiścią, zazdrością, a czasem nawet chęcią zaimponowania kolegom;

h. Mobbing wszelkiego rodzaju formy prześladowań skierowane wobec drugiej osoby;

i. Prostytucję czyli nierząd, którego celem jest czerpanie korzyści materialnych z oddawania własnego ciała aby zdobyć niekontrolowane środki finansowe;

j. Gwałt, molestowanie przymuszenie bądź użycie siły fizycznej do poddania się czynności seksualnej;

k. Kradzież przywłaszczenie cudzej rzeczy; zabieranie cudzego przedmiotu bez zezwolenia;

l. Dewastacja mienia szkoły akty wandalizmu skierowane wobec wnętrza i wyposażenia placówki oświatowej;

m. Wejście na teren szkoły osób niepowołanych czyli naruszenie zasad systemu bezpieczeństwa szkoły (dilerzy narkotyków, złodzieje, inne osoby stanowiące zagrożenie dla uczniów);

n. Samobójstwo targnięcie się na własne życie; świadome i celowe odebranie sobie życia; spowodowane najczęściej szykanowaniem przez rówieśników, wyśmiewaniem, poniżaniem, problemami w nauce, w rodzinie, itd.

2. Zagrożenia techniczne

Zagrożenia techniczne są to zjawiska powstające wskutek interwencji człowieka w środowisko naturalne ale także mogą powstać w związku z stosowaną technologią, rozwojem technologii czy obiektem budowlanym. Najczęściej występujące zagrożenia techniczne jakie można zidentyfikować w szkole to:

- a) stan techniczny budynków, pomieszczeń, sal wykładowych i gimnastycznych
- b) stan techniczny obiektów pomocniczych takich jak szatnie, stołówka, korytarze, świetlice
- c) stan techniczny pomieszczeń sanitarnych łazienek, ubikacji, pryszniców
- d) stan techniczny obiektów przyległych do budynku szkoły, - place zabaw, boiska sportowe, ogrodzenie
- e) stan techniczny instalacji wewnętrznych, elektrycznych, gazowych, CO
- f) przepustowość ciągów komunikacyjnych korytarze, schody, drzwi
- g) funkcjonalność dróg ewakuacyjnych
- h) stan i sprawność systemów ostrzegawczych, alarmowych i monitoringu
- i) jakość materiałów wykończeniowych sal, budynków, sprzętu
- j) Sprawność sprzętów i pomocy dydaktycznych
- k) Organizację zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych

3. Zagrożenia naturalne

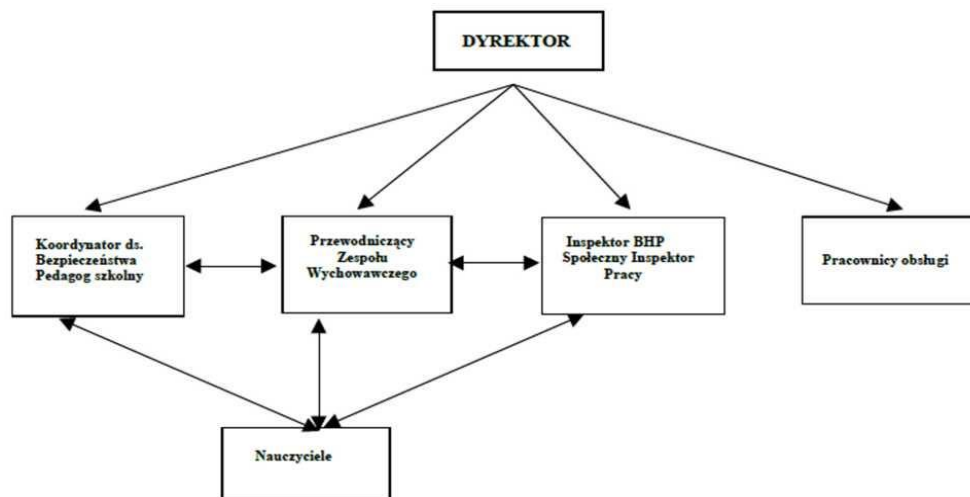
W szkole możemy do nich zaliczyć wszelkiego rodzaju zjawiska, które są wywołane siłami natury wśród których wyróżniamy. klęski żywiołowe i biologiczne takie jak:

- a) pożary (budynków, lasów, łąk, torfowisk),
- b) wichury, huraganowe wiatry, trąby powietrzne, burze,
- c) powódzie (opadowe i roztopowe), intensywne opady atmosferyczne,
- d) grad, burze gradowe,
- e) katastrofalne opady śniegu, zawieje, zamiecie śnieżne,
- f) ekstremalne temperatury (ekstremalnie niskie i ekstremalnie wysokie),
- g) trzęsienia ziemi (ruchy tektoniczne, szkody górnicze), osuwiska ziemne
- h) epidemie chorób ludzi i zwierząt (epizoocje),
- i) nadmierny przyrost gryzoni, szkodników i chorób upraw polowych

4. Podstawy systemu bezpieczeństwa w szkołach i placówkach oświatowych

Na czele systemu bezpieczeństwa w szkołach i placówkach oświatowych stoi samodzielnie dyrektor szkoły, któremu podporządkowani są Koordynator ds. Bezpieczeństwa i Pedagog szkolny, Przewodniczący zespołu wychowawczego, Inspektor BHP, Społeczny inspektor pracy, pracownicy obsługi (kucharki, woźni, konserwatorzy) i w końcu nauczyciele, którzy przez większą część dnia sprawują opiekę nad powierzonymi im dziećmi (rysunek nr 1).

Rysunek nr 1. Przykładowy schemat organizacyjny osób funkcyjnych systemu bezpieczeństwa w szkole

Źródło: opracowanie własne

Prezentowany system bezpieczeństwa w większości szkół i placówek oświatowych podzielony jest na trzy kategorie rozwiązań:

Rozwiązania organizacyjne, do których zalicza się dostosowanie nauczycieli i uczniów do wszelkiego rodzaju:

- regulaminów szkolnych
- zarządzeń i poleceń dyrektora placówki, Kuratorium i Ministerstwa Oświaty, policji itp.
- procedur postępowania w przypadku wystąpienia nieszczęśliwych zdarzeń czy sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa.
- współpracy z instytucjami wspierającymi szkołę w procesie wychowania i opieki.
- Regulacji zawartych w Statucie szkoły

Zabezpieczenia i rozwiązania techniczne, do których należą m.in.

- funkcjonowanie systemu alarmowego i pożarowego w szkole,
- system nadzoru wizyjnego,
- przeгляд i stan techniczny obiektów i terenu wokół szkoły.

Przedsięwzięcia profilaktyczno- wychowawcze, do których zalicza się:

- a) Szkolny Program Wychowawczy,
- b) Szkolny Program Profilaktyki,
- c) Program zapobiegania przemocy i agresji w placówce,
- d) Udział w programach i kampaniach organizowanych przez instytucje państwowe i samorządowe na rzecz poprawy bezpieczeństwa,
- e) pomoc uczniom i wspieranie ich w sytuacjach kryzysowych
- f) zasady karania i nagradzania uczniów.

Ich wspólne działanie może zwiększyć bezpieczeństwo dzieci w szkołach ale niestety nie jest w stanie zniwelować wszystkich zagrożeń jeżeli nie będzie pełnego zaangażowania w ich realizację wszystkich uczestników tego systemu grona pedagogicznego, uczniów i ich prawnych opiekunów.

5. Praktyczna ocena tematu badawczego

Przedmiotem badań na potrzeby niniejszego artykułu było 5 szkół podstawowych i gimnazjalnych zlokalizowanych na terenie miast Chorzów, Bytom, Tarnowskie Góry, Zabrze i Ruda Śląska (rysunek nr 2)

Rysunek nr 2 Wybrane szkoły podstawowe i gimnazja

Źródło: Opracowanie własne

Badania w tych placówkach oświatowych były przeprowadzone w celu zidentyfikowania zagrożeń, występujących w szkołach przede wszystkim społeczno- kulturowych, technicznych i dydaktycznych.

Przeprowadzone badania pozwoliły na zidentyfikowanie

- a) zagrożeń związanych z infrastrukturą szkoły,
- b) zagrożeniami związanymi z organizacją procesu nauczania i wychowania
- c) Zachowań uczniów i nauczycieli oraz powodów naruszania porządku i łamania prawa .

W celu uzyskania skonkretyzowanych wyników dla potrzeb pracy wykorzystano metody badawcze takie jak: lista kontrola, badania ankietowe i analizę SWOT.

5.1 Lista kontrolna obiektu

Lista kontrolna dotycząca obiektów, szkolnych do których uczęszczają uczniowie badanych szkół podstawowych i gimnazjalnych została opracowana w celu identyfikacji obszarów problemowych mających związek z infrastrukturą szkoły i terenu wokół niej. Opracowana została ona na podstawie wytycznych Ministerstwa Oświaty, prawa budowlanego i CIOP-u¹⁸

Badanie zostało przeprowadzone wśród osób odpowiedzialnych za organizację i prace szkoły placówki tj. dyrektorów szkoły, nauczycieli, samorządy szkolne, Policji i Straży Pożarnej. Wyniki listy zestawiono z własnymi obserwacjami.

Nauczyciele, dyrektorzy, wypełniając listę kontrolną ocenili stan techniczny i infrastrukturę obiektów szkolnych pod względem technicznym na ocenę dobrą lub bardzo dobrą choć zwrócili też uwagę na niedociągnięcia i małe problemy w szatniach i drogach komunikacyjnych czy ubikacjach.

Tabela nr 3: Przykładowe pytania i wyniki list kontrolnych przeprowadzonych w pięciu wybranych szkołach podstawowych i gimnazjach

L.p.	Pytanie	Odp.		Ocena pkt. od 1 do 5				
		tak	nie	Zespół szkół w Chorzowie	Zespół szkół w Rudzie Śl.	Zespół szkół w Zabrze	Zespół szkół w Tarn. Górach	Zespół szkół w Bytomiu
3	Czy ustalono procedury lub zasady bezpiecznego zachowania na zajęciach szkolnych oraz podczas przerw?		X	5	5	4	4	3
7	Czy stan techniczny ławek i krzesełek jest poprawny?		X	5	4	3	4	2
8	Czy ogrodzenie wokół szkoły jest stabilne i bezpieczne	X		4	5	3	4	4
9	Czy w wszystkie urządzenia na boisku szkolnym są w dobrym stanie technicznym i są prawidłowo umocowane?		X	5	3	4	4	3
14	Czy wszystkie szafki szkolne i szatnie są w odpowiednim stanie technicznym?		X	4	4	4	4	3
15	Czy stan techniczny obiektów sanitarnych jest prawidłowy?	X		5	4	3	4	3
16	Czy zachowana jest należąca czystość w obiektach sanitarnych?		X	5	4	3	3	2
17	Czy drogi wejściowe i ewakuacyjne są odpowiednio oznaczone?		X	4	3	4	3	4
19	Czy utrudniony jest dostęp osób postronnych na teren szkoły?		X	4	4	3	3	4
22	Czy system monitoringu działa poprawnie?		X	5	4	4	3	4
23	Czy stan urządzeń służących do zabawy dzieci i młodzieży jest należyty?	X		5	5	4	4	5
25	Czy dzieci bez opieki mogą opuszczać samodzielnie teren szkoły		X	4	4	3	3	4
27	Czy przeprowadzane są alarmy próbne?	X		5	5	4	4	3
29	Czy stan urządzeń instalacji elektrycznej nie stanowi zagrożenia dla dzieci?	X		5	4	4	3	3

¹⁸ Krystyna Myrcha., *Lista kontrolna do identyfikacji zagrożeń mechanicznych w szkole* Centralny Instytut Ochrony Pracy. Warszawa 2013.

Pracownicy techniczni, przedstawiciele policji i straży pożarnej uznali w przeważającej większości na stan techniczny obiektów szkolnych za poprawny. Jedynymi obszarami problemowymi, gdzie pojawiły się niższe oceny, było ogrodzenie szkoły i obiekty zlokalizowane na boiskach i placach zabaw gdzie odnotowano drobne usterki zwłaszcza w starszych placówkach. Większego problemu nie stanowi też wejście na teren placówek osób postronnych zwłaszcza młodzieży z innych szkół oraz opuszczania terenu szkoły przez dzieci bez nadzoru na co niewątpliwie należy zwrócić większą uwagę

5. 2 Badania ankietowe

Kwestionariusze ankietowe były przeprowadzone we wszystkich 5 badanych szkołach w celu zidentyfikowania problemów, które dotyczą uczniów, nauczycieli pozostałych pracowników szkoły oraz poznania odpowiedzi dotyczących obszarów bezpieczeństwa.

W celu poznania odpowiedzi, które dotyczą zagadnień poruszanych w badaniu, opracowano trzy odrębne ankiety, przeznaczone odpowiednio dla nauczycieli, uczniów i pracowników zabezpieczenia technicznego

Ankiety opracowano w czterech blokach tematycznych, które dotyczyły:

- a) Bezpieczeństwa w szkole,
- b) Stanu wyposażenia placówki,
- c) Agresja i przemoc,
- d) Stosowania używek i środków odurzających.

Liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytania wynosi odpowiednio 236 osób w grupie uczniów klas 5-6 szkoły podstawowej i 1-3 gimnazjum oraz 42 w grupie nauczycieli i w grupie 12 pracowników technicznych.

Niektóre z pytań we wszystkich grupach ankietowanych były bardzo podobne. Wynikało to z konieczności rzetelnego opracowania wyników ankiet i zdefiniowania obszarów najbardziej newralgicznych.

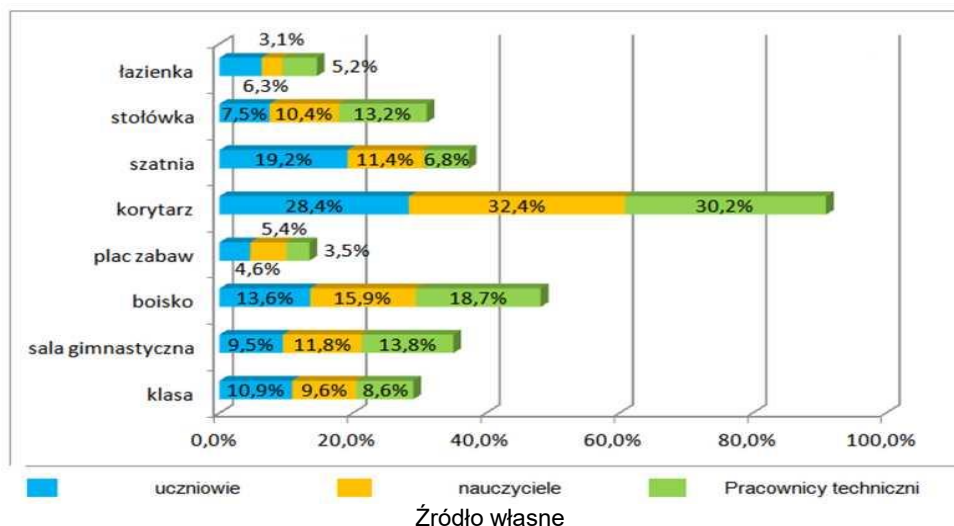
Analiza i interpretacja wyników z przeprowadzonej ankiety

W obszarze problemowym dotyczącym bezpieczeństwa szkoły, ankietowani zgodnie zauważyli, iż jednymi z najbardziej niebezpiecznych miejsc, w których dochodzi do sytuacji zagrażających zdrowiu i życiu uczniów są szkolne korytarze zwłaszcza w czasie przerw, kiedy przemieszcza się nimi w sposób nieskoordynowany sporo osób. Według danych statystycznych na nich też dochodzi do największej liczby zdarzeń i wypadków. Inne miejsca, które niosą z sobą spory potencjał zagrożenia to boisko szkolne, gdzie dzieci lubią spędzać wolny czas i sala gimnastyczna zwłaszcza podczas gier zespołowych w czasie których często dochodzi to kontaktu fizycznego z rówieśnikami i wypadków. (Wykres nr 1).

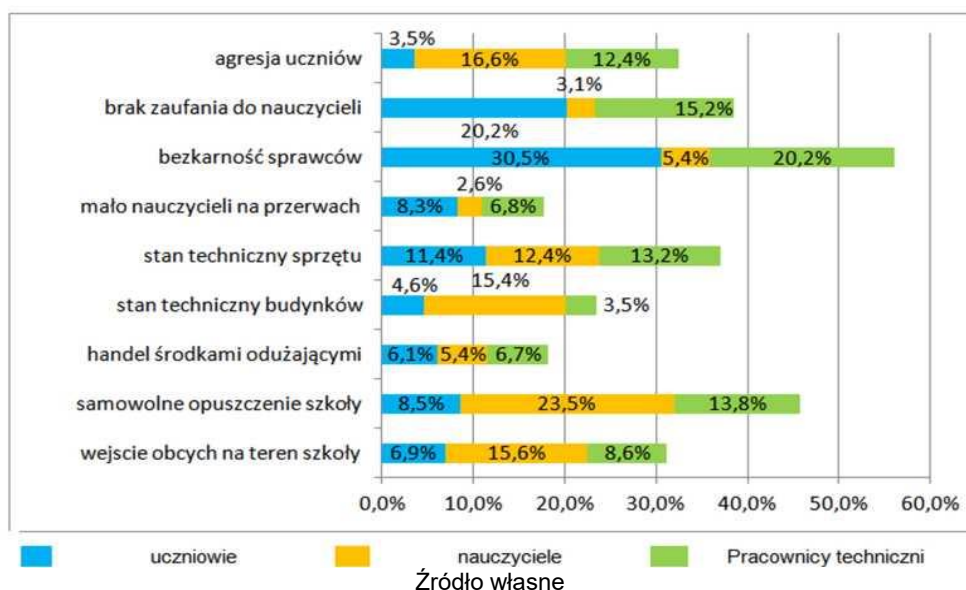
Jako główną przyczynę naruszenia systemu bezpieczeństwa w szkole ankietowani zwłaszcza uczniowie i pracownicy techniczni podają bezkarność sprawców, którzy często stają się recydywistami swoich własnych czynów i obnażają słabość szkolnego systemu bezpieczeństwa. Brak stanowczych decyzji dyscyplinarnych w stosunku do najbardziej agresywnych uczniów powoduje, że pozostali uczniowie trąca zaufanie do swoich nauczycieli i niechętnie zwracają się

ze swoich problemów o czym mówi ponad 20% ankietowanych uczniów (Wykres nr 2). Pozostała część ankietowanych jako słabości funkcjonowania systemu bezpieczeństwa w szkole zaznacza również łatwość wejścia na teren badanych szkół osób obcych jaki i opuszczenie go w sposób niekontrolowany przez uczniów.

Wykres nr 1. Pytanie: Wskaż miejsca na terenie szkoły, w których twoim zdaniem najczęściej dochodzi do sytuacji zagrażających zdrowiu i życiu uczeni.

Wykres nr 2. Pytanie: Wskaż główne słabości funkcjonowania systemu bezpieczeństwa w Twojej szkole.

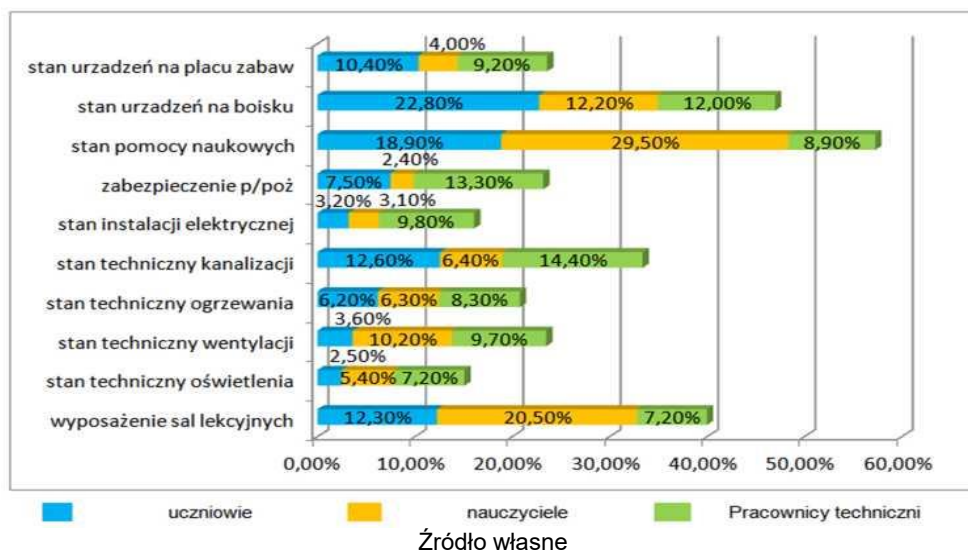

Obszar problemowy dotyczący warunków technicznych szkoły zawierał pytania z zakresu wyposażenia sal lekcyjnych, stanu technicznego oświetlenia, wentylacji i ogrzewania, a także wszelkiego rodzaju instalacji jakie występują w szkole.

Według ankietowanych oświetlenie, wentylacja, ogrzewanie, instalacja elektryczna, gazowa, piorunochronna oraz zabezpieczenia przeciwpożarowe są w bardzo dobrym stanie, a pojawiające się czasem nieprawidłowości są na bieżąco usuwane. Jedynie z kanalizacją pojawiają się większe problemy zwłaszcza w starszych obiektach jak w gimnazjum w Zabrze czy w Bytomiu

Pytając ankietowanych o wyposażenie sal lekcyjnych, zarówno uczniowie jak i nauczyciele, ocenili stan techniczny stolików, krzeseł, tablicy, szafek jako dobry choć zdaniem niektórych ankietowanych część z nich należałoby już wymienić. Natomiast znacznie gorzej ankietowani oceniają stan i przydatność pomocy naukowych, które z biegiem czasu uległy znacznemu zużyciu, są niekompletne i mało przydatne (Wykres nr 3) opinię taką wyraża w sumie ponad 50% ankietowanych. Uczniowie i nauczyciele podobną negatywną opinię mają również o stanie technicznym wyposażenia boisk sportowych większości badanych gimnazjów. Jedynie zespół szkół w Rudzie Śląskiej zebrał w tej materii pozytywne opinie.

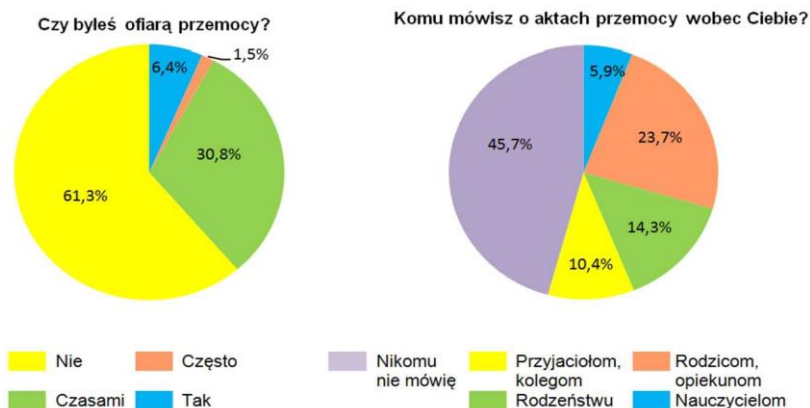
Wykres nr 3. Pytanie: Który z elementów infrastruktury technicznej szkoły wymaga modernizacji?

Kolejnym obszarem problematycznym, który poddano wnikliwej ankietyzacji była **agresja i przemoc wśród dzieci i młodzieży szkolnej**. Najważniejsze pytania z tej grupy dotyczyły stwierdzenia czy uczeń doświadczył przejawów agresji i przemocy wobec siebie w szkole i jakie były jej rodzaje. Ponad 61% ankietowanych osób uważa, że nigdy nie zetknęło się w szkole z przejawami agresji w stosunku do swojej osoby, ale prawie 1,5% narażona jest na nią często,

a 30 % czasami. Bardzo niepokojący jest fakt, iż ponad 45% prześladowanych dzieci nikomu nie mówi o swoich problemach, a jeżeli już mówi to osobami zaufanymi nie są nauczyciele tylko rodzice i rodzzeństwo (wykres nr 4).

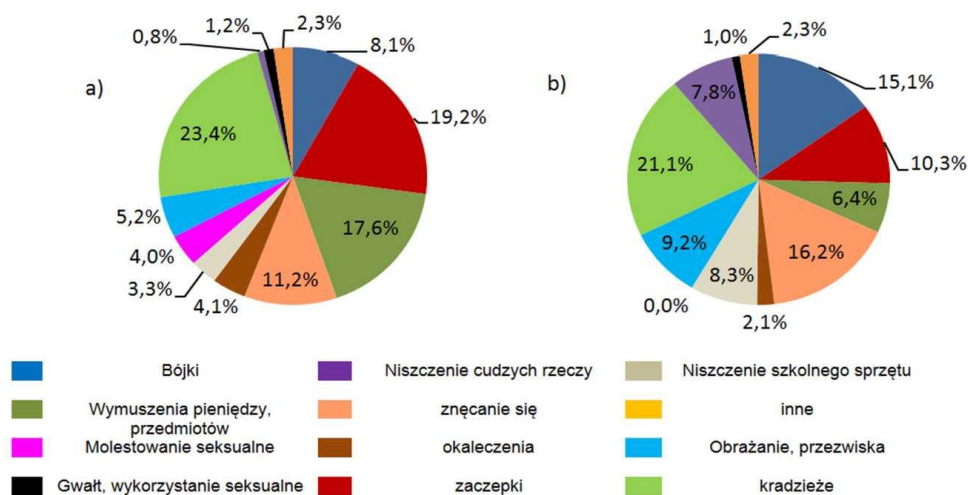
Wykres nr 4. Przemoc w szkole

Źródło własne

Wśród przejawów agresji na jakie narażani są uczniowie szkół podstawowych i gimnazjalnych prym wiodą kradzieże i wymuszenia pieniędzy bądź przedmiotów wartościowych np. telefonów, zaczepki i znęcanie się starszych kolegów nad młodszymi. Uczniowie gimnazjów sygnalizują również problem molestowania seksualnego, a obie grupy ankietowanych potwierdzają przypadki próby gwałtu wśród uczniów. (Wykres nr 5)

Wykres nr 5. Pytanie: Z jakimi przejawami agresji zetknąłeś się na terenie szkoły?

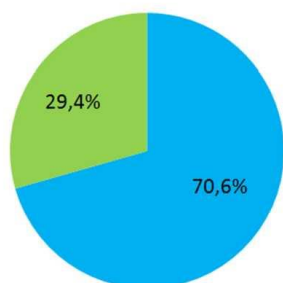
a) uczniowie b) nauczyciele i pracownicy techniczni

Źródło własne

Z badań ankietowych wynika również, iż najczęściej do aktów agresji dochodzi po lekcjach w drodze ze szkoły zwłaszcza jeśli idzie o zjawisko znęcania się czy wymuszania pieniędzy. W samej szkole główny problem uczniów, którzy spotkali się z agresją to kradzieże rzeczy osobistych, zaczepki, obrażanie i przezwiska zwłaszcza na stołówce. Zdarzają się też bójkę na terenie szkoły i boisku szkolnym. W większości przypadków zaatakowani uczniowie nie potrafią jednak skutecznie bronić się przed agresorem i potrzebują pomocy nauczycieli i rodziców w walce z przemocą wobec siebie. Stanowisko to deklaruje anonimowo aż 72% uczniów. Problem w tym, że uczniowie nie mówią o swoich problemach nauczycielom w związku z poczuciem bezkarności sprawcy i obawą przed eskalacją zachowań agresywnych. Dlatego w pytaniu otwartym dotyczącym poprawy bezpieczeństwa w szkole ankietowani poprawę jego stanu widzą w zwiększeniu liczby dyżurujących nauczycieli na przerwach, w braku pobłażliwości dla osób notorycznie naruszających szkolne zasady społeczne i konieczności zgłaszania nauczycielom wszystkich aktów przemocy przez uczni. (Wykres nr 6)

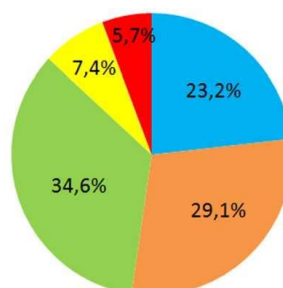
Wykres nr 6. Poprawa bezpieczeństwa w szkole

Czy potrzebujesz pomocy nauczycieli, rodziców w walce z agresją wobec ciebie?

Tak Nie

Co zrobić aby zwiększyć poziom bezpieczeństwa w szkole?

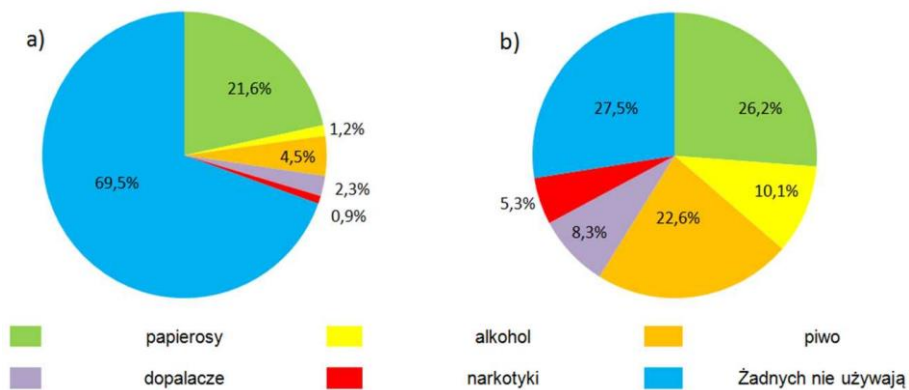
Zwiększyć liczbę dyżurujących nauczycieli na przerwach
Zgłaszać nauczycielowi każdy akt przemocy
Wyciągać konsekwencje wobec agresywnych uczniów
Poprawić monitoring szkolny
Zakazać przynoszenia cennych rzeczy do szkoły

Źródło własne

Ostatni obszar problemowy, który poruszono w badaniu ankietowym dotyczył **stosowania używek i środków odurzających** przez młodzież. Ankietowani zgodnie stwierdzili, że poza przypadkami palenia papierosów po łazienkach w trakcie zajęć szkolnych uczniowie raczej nie spożywają alkoholu ani innych środków odurzających choć zdarzają się czasami wyjątki od reguły i można na lekcjach spotkać otumanionego nastolatka. Za to szkoła jest dobrym źródłem informacji gdzie kupić dopalacze, narkotyki, alkohol a czasami można dostać je na terenie szkoły również za darmo. Świat używek szkolnych zaczyna się dopiero po zakończeniu zajęć. Uczniowie najczęściej zażywają ich w drodze powrotnej do domu, w klubach, na dyskotekach czy tzw, prywatkach. Znaczna część

ankietowanych kontakt z środkami odurzającymi ma już też za sobą. Zapotrzebowanie na środki odurzające oraz ich zażywanie według ankietowanych jest też przyczyną zwiększonej agresji niektórych osób oraz prowadzić do wmuszeń i kradzieży w szkole.

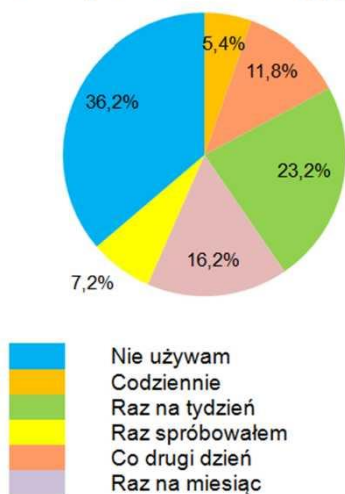
Wykres nr 7. Jakich używek i środków odurzających używają uczniowie?

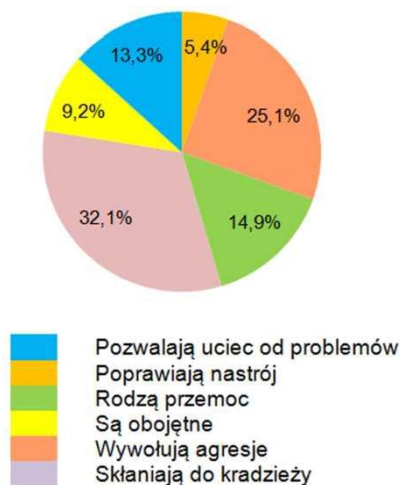
a) w szkole, b) poza szkołą
Źródło własne

Wykres nr 8. Jak często korzystasz z papierosów, alkoholu, narkotyków i innych środków odurzających i jakie są skutki ich zażywania.

Jak często korzystasz z papierosów, alkoholu, narkotyków i środków odurzających?

Jakie są skutki zażywania papierosów, alkoholu i środków odurzających?

Źródło własne

5. 3. Analiza SWOT

Analiza SWOT, jako narzędzie służące do określania najlepszych kierunków rozwoju badanego obiektu, daje możliwości określenia celu działania mającego za zadanie poprawę i udoskonalenie działania organizacji i wyeliminowanie jej słabych punktów.

Na podstawie przeprowadzonych badań metodami listy kontrolnej oraz badań ankietowych, wyróżniono wszystkie cztery aspekty analizy SWOT w odniesieniu do istniejących systemów bezpieczeństwa w analizowanych zespołach szkół podstawowych i gimnazjów dzięki czemu określono:

Mocne strony:

- a) warunki budowlane badanych szkół pozwalają na szybkie i bezpiecznie przeprowadzenie akcji ewakuacyjnej w razie wystąpienia miejscowego zagrożenia,
- b) systemy zabezpieczeń pożarowych pozwala na skuteczną reakcję w razie wystąpienia zagrożenia pożarowego,
- c) Zespoły Szkół nadzorowane są przez szereg organizacji np. Kuratorium Oświaty, Policja, Państwowa Inspekcja Sanitarna, Państwowa Straż Pożarna itp.,
- d) W szkołach wprowadzono szereg programów rządowych służących poprawie bezpieczeństwa w uczniach np. Program „Cukierki”, Program „Debata”, Program „Fantastyczne Możliwości” itp.,

Słabe strony:

- a) Umiejscowienie niektórych szkół w pobliżu ruchliwej drogi, co stanowi niebezpieczeństwo dla uczniów w drodze do domu lub do szkoły,
- b) Niektóre z badanych szkół wymagają doinwestowania w infrastrukturę zewnętrzną boiska, place zabaw,
- c) Przypadki agresywnych zachowań wśród uczniów, kradzieże, łatwość w dostępie do środków odurzających,
- d) Słaba współpraca na między psychologiem szkolnym, a dziećmi w starszym wieku,
- e) Skrywanie przejawów agresji i ograniczone zaufanie do nauczycieli,

Szanse:

- a) Wprowadzenie usprawnień organizacyjnych mających na celu poprawę bezpieczeństwa dzięki powołaniu osób, które zajmowały by się analizą i obserwacją zjawisk patologicznych w szkole i poza nią,
- b) Wprowadzenie rozwiązań technicznych umożliwiających poprawę bezpieczeństwa np. poprzez ulepszenie lub rozszerzenie system monitoringu oraz systemu anonimowości ofiar,

Zagrożenia

- a) Negatywny wpływ środków masowego przekazu Internet, telewizja, gry komputerowe
- b) Łatwość w dostępie do środków odurzających i pobudzających,
- c) Słabe relacje na tle nauczyciel –szkoła-rodzic,.
- d) Nadmierna demokratyzacja życia i pogoń za łatwym pieniądzem,
- e) Brak lub niewłaściwe wzorce rodziców, brak zainteresowania problemami dzieci,

6. Podsumowanie i wnioski

1. Przeprowadzone badania wykazują, iż mimo szeroko podjętych działań przez dyrektorów szkół, grono pedagogiczne, Kuratorium Oświaty i programy rządowe dzieciaki w szkole podstawowej i gimnazjum nadal czują się niezbyt bezpiecznie
2. Najlepiej sytuacja wygląda wśród dzieciaków klas 1-3 ponieważ one nie rozumieją jeszcze do końca praw rządzących w szkole wśród rówieśników i szkoła jest dla nich czymś ciekawym, ponadto mają większość zajęć z tym samym nauczycielem, który potrafi na bieżąco reagować na wszelkiego rodzaju zachowania wykraczające poza przyjęte normy
3. Sytuacja pogarsza się w klasach 4-6 i eskaluje w gimnazjum gdzie dzieciaki ciekawe świata podejmują często różne ryzykowne działania i zachowania (papierosy, alkohol, narkotyki, seks)
4. Główny problem dzisiejszych szkół to kontakt ofiara –sprawca – szkoła. Badania ankietowe ujawniły, że uczniowie boją się sygnalizować swoje problemy gronu pedagogicznemu w obawie przed konsekwencjami dalszego współżycia w grupie i bezkarnością sprawcy.
5. Osoba pokrzywdzone często boją się również mówić o swoich problemach rodzicom, a wizyta u szkolnego psychologa często kończy się napiętnowaniem i eskalacją dalszych agresywnych zachowań.
6. Myślę że jedynym słusznym rozwiązaniem kwestii dziecięcej agresji jest anonimowość, a szkoła – grono pedagogiczne nie powinno uczyć i namawiać do właściwych zachowań lecz je narzucać.
7. Jednym ze praktycznych rozwiązań gdzie dzieciaki w sposób anonimowy mogły by mówić o swoich problemach i zagrożeniach jest rozmieszczenie w szkołach „szkolnych skrzynek na listy”, gdzie uczniowie mogliby wrzucać list do nauczycieli i dyrekcji szkoły, w których opisywałyby swoje problemy uwagi i spostrzeżenia.
8. Powołanie osób, które zajmowała by się analizą i obserwacją opisanych zjawisk i ich rozwiązywaniem przez eliminowanie zagrożenia i sprawcy nie tylko na terenie szkoły, ale również poza nią, również w rodzinie ucznia.
9. Warto również zastanowić się nad kwestią usprawnienia monitoringu szkolnego i wprowadzenia go tam gdzie go jeszcze nie ma np. szatnie, stołówka itp.
10. Demokratyzacja życia w szkołach oraz różnice ekonomiczne wśród społeczeństwa spowodowały również występowanie podziałów wśród młodzieży na tle ekonomicznym one też jak pokazują badania są przyczyną różnych zachowań patologicznych. Szkoły biorąc przykład z rozwiązań renomowanych szkół zachodnich nawet wbrew opinii rodziców i uczniów powinny wypracować własny program niwelacji różnic ekonomicznych poprzez wprowadzanie jednolitych ubrań dla młodzieży oraz jednakowych wzorców zachowań estetycznych zwłaszcza wśród dziewczyn.

Streszczenie

Artykuł podejmuje problematykę zapewnienia bezpieczeństwa uczniom szkół podstawowych i gimnazjalnych w trakcie zajęć szkolnych. Przedstawia statystykę przestępstw popełnionych przez uczniów na terenie szkoły. Identyfikuje zagrożenia występujące w placówkach szkolnych. Próbuje ocenić słabe i mocne strony występującego w placówkach oświatowych systemu bezpieczeństwa uczniów i nauczycieli. Przedstawia ciekawe wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród uczniów i nauczycieli i pracowników technicznych oraz skazuje kierunki działań usprawniających obecny system bezpieczeństwa w analizowanych szkołach..

Słowa kluczowe:

System bezpieczeństwa, szkoła, uczeń, przemoc, zagrożenia, badania ankietowe.

Summary

Article takes the issue of security of pupils in primary and secondary schools during the school day. Reports statistics on crimes committed by students on school premises. Identifies hazards that may exist in schools. Trying to assess the strengths and weaknesses present in the educational system of the safety of students and teachers. It presents interesting results of surveys conducted among students and teachers and technical workers, and condemns courses of action to improve the current security system in the analyzed schools ..

Key words:

The security system, school, student, violence, threats, surveys, mass events.

Bibliografia

1. W. Okoń, Słownik pedagogiczny, PWN, Warszawa 2001
2. Dane statystyczne Komendy Głównej policji w Warszawie <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przestepczosc-nieletni/50256.dok.html>,
3. Dane statystyczne Komendy Głównej policji w Warszawie <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przestepczosc-w-szkole/50868,Przestepczosc-w-szkole-i-i-innych-placowkach-oswiatowych.html>
4. Ustawa o systemie oświaty (Dz.U. z 2004 r. nr 256, poz. 2573, z późn. zm.)
5. Ustawa z 26 czerwca 1997 r. Kodeks pracy (Dz.U. z 1998 r. nr 21, poz. 94, z późn. zm.)
6. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny. (Dz.U. 1997 nr 88 poz. 553)
7. Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2006 r. nr 97, poz. 674, z późn. zm.)
8. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie¹ (Dz.U. z 2005 r. nr 180, poz. 1493, z późn. zm.)
9. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. z 2003 r. nr 6, poz. 69, z późn. zm.)

Notka biograficzna:

Piotr Mocek (Tarnowskie Góry, 26.04.1969) – dr inż.; adiunkt w Katedrze Zarządzania i Inżynierii Bezpieczeństwa na Wydziale Górnictwa i Geologii Politechniki Śląskiej. Autor artykułów o tematyce bezpieczeństwa i higieny pracy. Poruszający również kwestie: zagrożeń górniczych, przyczyn powstawania chorób zawodowych i analizy kosztów wypadków i chorób zawodowych w przedsiębiorstwie. Od 20 lat związany z przemysłem górniczym. Inżynier wentylacji KWK „Bobrek-Centrum”, kierownik akcji ratowniczych na dole kopalni.